

Stefan Lochner, 15e eeuw: Maria, die het Kind aanbidt en de boodschap aan de herders.

Ook de herders, eenvoudige vromen uit het volk, kregen ruim plaats in deze voorstellingen en hoe heeft men er, juist als in de oude liedekens, graag de van zoo ver gekomen koningen eveneens in het vertrouwde Noordsche winterlandschap uitgebeeld. Hoe laten ze ons zien wat een bedoening hun komst in een eenvoudig boerendorp van onze streken gaf; hoe loopt er ieder uit om dien wonderlijk zwarten Moorenkoning te zien.

Raak heeft Breughel zoo het gebeuren in een besneeuwd Vlaamsch dorp weergegeven. Maar hoevele andere schilders zouden we naast hen nog kunnen noemen. We wijzen nog slechts naar Schongauer; die niet alleen door de schilderachtige voorstelling, maar ook door de innige sfeer in zijn werk te boeien weet. We zien een stal, die niets meer is dan een oude vervallen schuur op de wintersche vlakke. Vol gaten zijn de wanden; de open vakken en gebrokkelde planken geven een uitzicht op de winterwereld buiten. En onwillekeurig leidt dit uitzicht ons dan ook een oogenblik van het Kindeke af, naar het sneeuwbedekte landschap, waarin naakt en zwart de boomen staan. Maar langs de wegen die ons wegvoeren keeren we toch vanzelf weer terug. Want komen daar geen menschen langs het dikbesneeuwde pad, die onze aandacht doen terugkeeren naar het gebeuren

binnen in de stal? Zijn het de drie koningen misschien? Je zou ze niet herkennen, gehuld in hun dikke mantels, de schouders hoog opgetrokken voor de kou, waaraan ze zoo weinig gewend zijn. En eveneens ons terugwijzend naar het Kindeke staan daar aan het stalvenster de herders in vrome aandacht op het wichtje neer te zien. De koude is buiten, fel en wit onder de grijze hemel, maar het is of die binnen niet wordt gevoeld. Het Kindeke ligt niet ineen gekleumd en Maria's gekruiste handen zijn soepel en blank gebleven, als door geen snijdende vrieswind beroerd. Het is de stille beschouwende sfeer, de bidende aandacht over het Wonder, die het ten laatste toch gewonnen heeft op alle afleiding van buiten. Anders zijn telkens weer de beelden, met hun persoonlijke combinaties van de verschillende tafereelen, hun accentueering van bepaalde motieven en hun verscheiden locale kleur. Anders zijn ze ook altijd weer, naar gelang de aandacht hangen bleef bij het uiterlijk verhaal ofwel dat men het gebeuren zag als de openbaring van een Goddelijke mysterie. Maar voor wie door de eeuwen heen zich naar het wonder van de Kerstnacht heeft gekeerd, zijn ze als vele beeldgeworden herinneringen, altijd weer geliefd geweest.

Simpel Kerstliedje

*Hoe zullen wij nog Kerstfeest vieren,
nu allen hunne naaste vloeken?
Hoe zingen: „Jesu goedertieren,
voor ons gelegd in schaam'le doeken”?*

*Hoe zullen wij den glans verdragen
van zooveel lichtjes aan de oogen
en zeggen: „In den mensch behagen”,
in dezen tijd, bij zooveel logen?*

*Wij moeten keeren op de schreden,
want deze koude weg loopt dood.
Wie God zijn onmacht heeft beleden,
die mag nog eens opnieuw beginnen
en 't Kindje op Maria's schoot
weer met de kinderen beminnen.*

*Uit: „Zomerwind”, Verzen van
Jo Kalmijn-Spiereburg.
Libellenserie nr. 377.*